

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ : DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ : DR. ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik
minden héten egyszer
szombaton, egy íven.

↔ Szerkesztőség és kiadóhivatal : Debreczen, Kollégium. ↔
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklamációt és hirdetési díjat.

Előfizetési ár:
egész évre 100 K., félévre
50 K. Egyes szám ára 3 K.

A küzdő magyarság képe.

Szegedi Kiss István halálának 350 éves évfordulója alkalmából a Hittanszaki Önképző Társulat ünnepélyén elmondta: **Dr. Lenez Géza** egyetemi tanár.

Világias, pedánskodó gondolkozásra nem valló hajviselettel, tüskés szakállal, de homlokának redőiben, mély tűzű szemeiben a benne lakó nagy szellemről tanúskodva, — prémes bundában, de két kezével kapcsos bibliát szorongatva maradt reánk a Szegedi Kiss István arcképe; az egyedüli a magyar reformátorok közül. Talán rézmetszője a tenger sok szenvedést, fagyos közönyt s a lélek és ige mindenek felett győzedelmeskedő hatalmát akarta benne kifejezésre juttatni.

Egy kép a múltból, mely a legalkalmasabb pillanatban vetítették lelkünk elé. Ne rajzoljátok én előttem a mai magyarságot földön fekvő s felállani törekvő akrobatának. Emberben személyesítitek meg? Csak hadd mutassa fokozott mértékben csapzott haja, gondozatlan szakála a minden testi fegyverek nélkül állónak elhagyottságát, kereszt alatt nyögő, üldözött, szenvedő voltát s kemény télhez öltözöttsége a fázós, hideg közönyt, könnyor nélküli szeretetlenséget, mely ellenségei részéről körülveszi. Amde arcára rajzoljátok oda az ihletet, mellyel az örökkévaló Lélek szokott homlokon csokolni s mely tanúskodják róla, hogy istenileg meghatározott hivatása van s annak betöltésében nincs joguk akadályozni őt az embervilág képviselőinek; rajzoljátok oda homlokára a határozottságot, hogy ezt a hivatást minden szenvedései dacára, pusztán kulturális fensőbbségének érzetében be akarja és be fogja tölteni; s kezébe adjátok oda a bibliát, hadd jelképezze a megsiratott, régi bűneiből való megtérését, a jövő nemzeti regeneráció, megújulás felől az isteni kegyelembe vetett szilárd hitét, reménységét: s helyes és tanulságos lesz a kép.

Igen, mutasd fel most Szegedi Kiss Istvánnal egyidős, ősi kollégiumunk ifjúsága az ő képét előttünk a nálad található ideális lelkesedés erőteljes

vonásaiban, művészi lelkek emlékezet oltárára tett áldozatában! Mutass nekünk első sorban szelíd, jóságos reformátort, saját belső életünk regenerátorát benne, mert erre várnak most a személyi érvényesülés tülekedéseibe beleunt, igazi szeretetre vágyó lelkek! Ha ezt a belső újjászületést előbb önmagunkban megéltük, akkor gondolhatunk kölcsönös megértésben nemzetünk kifelé történő regenerálására.

Mutasd fel reformátorunkat nekünk arra példaul, hogy megújulásunk csak szenvedés árán következhetik el; épen azért meg kell szeretnünk a szenvedéseket is! Egy lángolásban eltöltött élet nemzetéért s egyházáért hozott nagy szenvedéseivel, ezek felett győzedelmes sikereinek mai emlékestélye tanítson meg bennünket áldozni és remélni hogy a küzdő magyarságnak benne kivetítendő képe ne üres, holt művészet, hanem lelkünkben megújuló élet legyen.

Akkor Szegedi Kiss István halálának 350 éves emlékünnepélyét nem hiába ültük meg.

Egyház

A felsőszabolcsi egyházmegye

tavaszi rendes közgyűlését Kovács Lajos esperes és Szalánczy Bertalan e. m. gondnok elnöklete alatt április 26-án tartotta a kisvárdai „Kaszinó” helyiségben. Az esperes magas szárnyalású imája után, d. e. 11 órakor Szalánczy Bertalan e. m. gondnok nyitotta meg a közgyűlést. A részletes esperesi jelentés után következett a gazdag tárgysorozat leteremtése. Az élénk eszmecserevel hozott határozatok közül leginkább kiemelésre méltó a határozat, mely szerint minden egyes kebelbeli lelkésznek lelkiismeretbeli kötelességévé tétetik évi jövedelmének 1%-át a lelkészözvegyek korszerű segélyezésére az e. m. pénztárába befizetni. Életbevágó fontossággal bír az a határozat is, melyben a közgyűlés az egyházmegye zavartalan menete céljából akként gondoskodik, hogy minden kebelbeli egyházban lélek

szerint 3 K rendkívüli adó vettessék ki s az ekként befolyt összeg az e. m. pénztárba fizetendő be.

Elhatározta továbbá a közgyűlés, hogy a ke-
rület útján javaslatot terjeszt fel a zsinatra a pap-
választási törvény módosítására vonatkozólag,
hogy korrupcióval és tisztességtelen eszközökkel
történő papválasztások jövőben ne gázolják a
papi hivatás méltóságát, miként azt a közelmúlt-
ban lezajlott egyik választásnál is tapasztalták az
e. m. kiküldöttek és az ítélkező bíróság tagjai.

Kun Szabó Gyula egyházi főjegyző indítvá-
nyára, a jelenlegi nehéz viszonyokra tekintettel,
takarékoság céljából a hivatali tisztségekért és ki-
küldetésekért járó tiszteletdíjakról nagy lelkesé-
déllel határozatilag lemondtak az e. m. hivatalnok-
ok, csupán az esperesnek és a pénztárnoknak járó
tiszteletdíjat hagyták továbbra is érvényben, mint-
hogy nekik hivatalukból kifolyólag állandóan nagy
tevékenységet kell kifejtteni. Esperes és pénztárnok
tiszteletdíja a mai viszonyoknak megfelelően emel-
tetett. Az egyébként komoly, emelkedett szellemtől
áthatott gyűlést némileg felzavarta az e. m. pénztár-
noki állásnak a betöltése. A Bertalan Imre halálo-
zása folytán megüresedett e. m. pénztárnoki tiszt-
ségre Szombathy Imre eperjeskei lelkészt választ-
ották meg, az ő erős tiltakozása ellenére. Kiváló
kézbe került így az e. m. pénztár. Szombathy Imre
munkásságától, ismerve az ő kitűnő képzettségét
és munkakedvét, mindnyájan sokat várunk. — A
gyűlés d. u. fél 2 órakor ért véget, mely után köz-
ebéd volt, melyen a szokásos pohárköszöntők ez-
úttal sem maradtak el. Feltűnő volt nagyon, hogy
sokan nem vettek részt a közebeden olyanok, akik
az egyetemes papság elvére hivatkozással helyet és
jogokat szoktak kérni.

Április 25-én és 26-án délután bírósági ügyek
tárgyaltattak, melyen a megválasztott nyírtassi lel-
kész megválasztását megsemmisítették s őt, három
más pályázó társával, a választhatók közül kizár-
ták. Ez igazságos ítélet nagy mértékben mozdítja
elő, bizonyára széles körben, a meggingott papi tiszt
helyreállítását. All.

Iskola

Az öt osztályú tanítóképzőintézet.

Hosszas huzavona, két évig tartó tárgyalás s
ez által a képzők életében teremtett legnagyobb
bizonytalanság után csak a napokban jutott tudomá-
sunkra a vallás- és közoktatásügyi miniszternek
az Országos Közoktatásügyi Tanács azon javasla-
tához való hozzájárulása, melynek értelmében a
tanító- és tanítónőképző intézetek évfolyamainak
a száma a 86,377—1920. számú miniszteri ren-
dellettel kiadott szabályzattól eltérően ötben lesz
megállapítandó. Nem tudjuk, hogy ezen kijelentést
megmásíthatatlannak, tehát olyannak vegyük-e,
amellyel a képzőintézetek évfolyamainak sokat
vitatott száma hosszabb időre eldöntetett, vagy
pedig pillanatnyi benyomások s egyéb befolyások
által kikényszerített elhatározásnak, amely után a
kísérleteknek még egész hosszú sorozata fog kö-

vetkezni. A kísérletből pedig már elég volt. Mindig
az volt a felfogásunk, hiszen nekünk reformátu-
soknak, a haladás hű barátainak nem is lehet
más, hogy a tanítóképzés a meglévő keretek ki-
bővítése által emeltesse s a tanítói oklevél meg-
szerezhetése oly korra tolassék ki, amelyben a
tanítójelöltek érettebb ésszel, komolyabb megfon-
toltsággal foghatnak hozzá egész társadalmi éle-
tünkbe oly mélyen belevágó hivatásukhoz. Azon-
ban a tanítóképzés reformjának hirtelen, minden
előkészítés nélkül ötletszerű felszínre dobása ellen
nemesak református zsinatunk tiltakozott még
1920 szeptemberben, hanem az oktatásügynek
mindazon barátja, aki minden előkészítés nélküli
reformban a tanügy szilárd alapjának megrendü-
lését látja. Amitől féltünk, be is következett.

Amidőn kimondatott a miniszteri szó, hogy a
képzőintézetek hat évfolyamuak lesznek s az ide-
vonatkozó új tanterv az 1920—21. iskolai évben
már életbeléptetendő, azt hittük, hogy az új reform
törvényhozásilag megerősítették s minél előbb vég-
legesen megállapítatik a hat osztályú képzőintézet
tanterve, képesítő vizsgálati szabályzata. Nem így
történt. A dolgot kezdték visszafelé csinálni. A
tanügy férfiak s az illetékes körök két táborba
oszlottak a képzők reformját illetőleg. Míg a ka-
tholikusok, élén a hercegprímással, a négy évfolyam
megmaradása, a protestánsok s az állami képzők
tanárai a hat évfolyam mellett kardoskodtak. Ez
utóbbiak felfogása erőteljes kifejezésre jutott a
magyar tanítóképzőintézeti tanárok 1920 novem-
beri Budapesten tartott közgyűlésén, amely egy
külön bizottságot küldött a hat évfolyamú képző-
intézet tantervének kidolgozására. Ezen kidolgozott
tantervet a miniszter 1921 augusztus végén lekül-
dötte valamennyi képzőintézetnek hozzászólás vé-
gett. A kísérő levélben felhívja a miniszter a taná-
rokat azon kérdés megvitatására is, hogy vajjon
az életbe léptetendő új tanterv öt vagy hat év-
folyam keretében valósítható-e meg? Már ezen
felhívás sejtetni engedte, hogy a miniszter nem
áll szilárdan a hat évfolyamú képzőintézet alapján.
Ide iktatom azon előterjesztésnek egy részét,
amelyet a debreczeni református tanítóképzőinté-
zet tett a hat évfolyamú képzőintézetek tantervi
javaslatához: „E kérdés minden oldalú megvita-
tása tanárkarunk azon egybehangzó véleményének
kialakulására vezetett, hogy sem a négy, sem az
öt osztályú képzőintézet nem elegendő a tanító-
képzéssel kapcsolatos feladatok megoldására s oly
képzés és nevelés megadására, amelynek birtoká-
ban úgy a tanító, mint a tanítónő az általános
nevelésügy fellendítéséhez, különösen a falu kul-
turális életének emeléséhez sikerrel hozzájárulhatna.
Szilárd és megmásíthatatlan meggyőződésünk, hogy
a tanítóképzés a gyakorlati élet követelményeinek
szem előtt tartásával a maga feladatát csak a hat
évfolyamú képzőintézet keretében oldhatja meg.”
A reform, valamint az új tanterv sorsa felől
hónapokig nem tudtunk semmit. Közben a Magyar
Paedagogiai Társaság gyűlésén oly kiváló tanügyi
férfiak is hozzászóltak a képzőintézetek reformjá-

hoz, mint Weszely Ödön és Fináczy Ernő. E két kiváló férfiú azonban fejtegetéseiben nem azon kérdéssel foglalkozott főképen, hogy vajjon szükséges-e a hat évfolyamú képzőintézet s ennek felállítására minő hatással lesz a falu kulturális életének fejlődésére, hanem inkább azzal, hogy a hat évfolyamú képzőintézet mikép illeszthető be a többi iskolatypusok közé. Nem kicsinylem e kérdés fontosságát, sőt különösen fontosnak tartom annak megvitatását, hogy minő előképzettség szükséges a képzőintézetekbe való belépéshez. De céltevesztettnek tartom azon kérdés folytonos feszegetését, hogy milyen felsőbb intézetekbe s milyen körülmények között mehet a hat évfolyamú képzőintézetet elvégzett tanítójelölt. A képzőintézet legyen szakiskola, ne előkészítő iskola. Mi néptanítókat akarunk nevelni a képzőintézetekben, nem egyetemi hallgató jelölteket. Hogyan fog lelkesedni az a tanítójelölt magasztos pályájáért, ha tudja, hogy a képzőintézetet át könnyen más életpályához is juthat? Elvégre, ha valaki nem akar tanító lenni, ne jöjjön a tanítóképzőintézetbe. Bámulom, csodálom kiváló pedagógusaink szakszerű fejtegetéseit, de a gyakorlati élet iránt való csekély érzékek által egyáltalában nem vagyok elragadtatva. Elfelejtik, hogy a tanítók nagy része falusi tanító s így őket a falusi élet számára kell nevelni.

A folyó iskolai évben két leíratot intézett a képzőintézetekhez a miniszter, az egyik felhívja a tanárkarokat, hogy az 1922—23. iskolai évre oly értelemben terjessze fel a tantárgy beosztást, miszerint az I—III. osztályban a hat évfolyamu képzőintézet tanterve, a IV. osztályban a régi tanterv érvényesüljön. A másik leírat szerint a folyó iskolai év végén a II. osztályban a történelemből és a földrajzból elmaradnak az osztályképesítő vizsgálatok, mivel nevezett tárgyak tanítása az új tanterv szerint még nem nyer befejezést a II. osztályban. És most jön az utolsó miniszteri irat, amely szerint a képzőintézetek öt évfolyamúak lesznek. Ebben egyuttal felkéri az Országos Közoktatásügyi Tanács elnökségét, hogy öt évfolyam alapján a tanító- és tanítónőképző intézetek tantervét s ezzel kapcsolatban a módosított szabályzat tervezetét elkészítse s oly időben terjessze fel, hogy ez a jövő 1922—23. iskolai év folyamán a szükségessé váló átmeneti intézkedésekkel együtt kibocsátható legyen.

A tanítóképzés reformjának oly módon való megoldását, hogy a mostani négy évfolyamú képzőintézet csupán egy évfolyammal bővítették ki, vagyis öt évfolyamúvá szervezték át, nem tartom sem célravezetőnek, sem olyannak, mint amely jelentékeny javulást idézne elő a korai végzettséggel járó káros következményekben, vagy pedig megszüntetné a túlterhelést, illetve nagyobb mértékben javítaná a tanítójelöltek képzettségét. Az 1911-iki tantervben a négy évfolyamnak 144 órája van. Ha alapul vesszük a hat osztályú képzőintézet tantervjavaslatban megállapított heti 32 órát az egyes osztályokra nézve, akkor ez az öt évfolyamban 160 órát tesz ki. Így 16 óra esnek

az új tantárgyakra, vagyis 1—1 osztályra 3·2 óra. Ezzel a tanítók képzettségét semmivel sem emelnők. 32 óránál pedig többet adni annyit jelentene, mint a mostani, immár lehetetlennek bizonyult óriási túlterhelést fenntartani.

Végül reá kell mutatnom, hogy minő visszaállapotot szült a tantervben a tanítóképzésnek minden előkészület nélkül előráncigált reformja. Az 1920—21. iskolai évben a 86,377—1920. sz. rendelet értelmében már áttértünk a hat osztályú képzőintézet tantervére az I. osztályban, míg az 1921—22. iskolai évben a 77,340—1921. sz. miniszteri rendelettel kiadott tantervi javaslatnak megfelelőleg az I. és II. osztályban tanítottunk a hat osztályú tanterv szerint akként, hogy az utóbbi tanterv az I. osztályra nézve különbözött az előző évben kiadott tantervtől. A következő 1922—23. iskolai évben az I—III. osztályban a hat osztályú tanterv, a IV. osztályban az 1911. évi régi tanterv szerint fogunk tanítani, jöllehet a képző öt osztályú lesz. Ehhez járul, hogy nincsenek az új tantervnek megfelelő tankönyvek úgy, hogy a tanároknak általok diktált jegyzetek után kell tanítani. A jövő iskolai évben a III. osztályban egy új tantárgy jön, amely még eddig nem tanítottott a képzőintézetben: logika-ethika. Hogy miből és hogyan tanítjuk ezen tárgyat, igazán a jövő titka. Hogy mennyi kárt okozott már eddig is ez az össze-vissza való kapkodás a képzőintézetek ügyében, azt csak az tudja megítélni, aki a reform által felkavart forgatag központjában áll. A tanítóképzés színvonalának nemcsak a háború s az azt követő forradalmak ártottak, hanem a szóban forgó kísérletezés is. Miért kellett ennek most jönni ebben a szomorú korszakban? Jobb lett volna, ha még néhány évig megmarad a négy osztályú képzőintézet s gondos előkészítés, megfelelő tankönyvek megírása esetén tértek volna át az öt vagy hat osztályú képzőintézetre. Kíváncsian várjuk az öt évfolyamú képzőintézet tantervét és szabályzatát. Félő, hogy a hosszas vajúdas torzszülöttet hoz létre.

Dr. Veress István.

A debreczeni református főgimnázium két ünnepélye.

Emlékezetes lesz sokáig református főgimnáziumunk történetében és barátainak lelkében a május 7-én, vasárnap délelőtt lefolyt két ünnepség.

Az első, amelyik 9 órakor kezdődött és az oratóriumban volt, vallásos jellegű, a főgimnázium Ifjúsági Gyülekezetének évzáró ünnepélye. Fennálló ének (37. dics. 1. v.) és előének (XXV. zs. 1, 2. v.) után S. Szabó József, a gyülekezet felügyelő tanára imádkozott a lelkekre ható buzgósággal, áhítattal, Istenhez szárnyaló ihlettel. Szép volt a főgimnázium vegyes karának, Mácsai Sándor tanár vezetésével előadott nagyhatású éneke. Ügyes volt Sáfrány Zsigmond gyülekezeti gondnoknak emlékezése a debreczeni kollégium kiváló növendékeiről; úgy hangja, irányja, mint a felsorolt jelesek találó és lelkesítő jellemzése jóleső bizonyossága volt

annak, hogy az ős Alma Mater tisztos szelleme ma is munkál. Hegedüs Kálmán 8. o. tanuló élénk színezéssel, a költemény menete szerint több helyen megrázó erővel interpretálta Gyulai Pál: „A kőember” c. költeményét; míg végül a gyülekezet másik gondnoka, Kerekes Ernő tartott tartalmas beszámoló- és búcsúbeszédet, amely az évi eredmény számadatain túl utalt arra, amit a most búcsúzó nyolcadik osztály a kollégiumban tanult s felmutatta a célt, amelynek elérése őket lelkesíteni fogja.

A jelenvoltak a záróének (137. d. 6. v.) után meghatottan és lélekben megerősödve távoztak, hogy a vallás-erköcsi alapra helyezkedett ifjúságnak a nemzet és haza iránt teljesítendő munkájára való előkészületét lássák a második ünnepség keretében.

Sokkal szélesebb körű, de hasonló nagy hatású volt a Csokonai-színházban rendezett cserkész-ünnepély, amely a teljesen megtelt nézőtér előtt Hegyi József 4. o. és Szoboszlai Ferenc 8. o. hangulatos párbeszéde után a főgimnáziumi vegyeskar cserkész indulójával kezdődött. Szakemberekre és a nagy közönségre egyaránt tanulságos és élvezetes volt Ravasz Árpád, budapesti református főgimn. igazgató ünnepi beszéde, amelyben ékesen és meggyőzően fejtegette, hogy mi a cserkészlet és miként használhat a cserkészlet a társadalomnak. A beszéd végeztével mintegy 30 felsőbb osztályú cserkész tette le ünnepélyesen a cserkész-fogadalmat, aminek megtörténetével Karácsony Sándor, budapesti főgimn. tanár, cserkészlet és Kramer Gyula máv. főmérnök, a debreczeni cserkészegyesület elnöke, intézett buzdító és reménykeltő szavakat az új cserkészekhez. Hatásos volt Rózsa Tibor 3. o. t. cserkész szavalata, nemkülönben a Kardos Lajos 7. o. tanuló vezetésével előadott részlet Erkel Ferenc „Bánk bán” c. dalművéből, amely gondos összehangoltságról tett bizonyosságot.

Az ünnepség utolsó száma „A nyersanyag” c. cserkész szindarab előadása volt, amely nagy érdeklődés és tetszés-nyilvánítások között pergett le. A szereplők: Bayer Jenő 6. osztályú tanuló, Besenyei Lajos 6. osztályú tanuló, Hegedüs Béla 6. o. t., Thury László 6. o., Gargya Gyula 8. o., Radó Pál 2. o., Boda Béla 7. o. és Batáry István 7. o. nemcsak ügyességüket és készségüket, hanem a vállalt feladat és az ügy iránt való buzgóságukat mutatták be. Az egész ünnepség rendezése Debreczeni Ferenc tanár érdeme.

Annyi bizonyos, hogy ez az ünnepség a jelen-volt ifjúság nagy részének szívébe beleoltotta a vágyat, hogy ő is cserkész legyen; az idősebbek pedig emelt fővel, bizakodó reménységgel tekintettek a távol jövő felé. Főgimnáziumunk tanárkara és ifjúsága e két ünnepélyvel nyilvánvalóvá tette, hogy a jelenlegi generáció az Isten és haza iránt teljesítendő kötelességek letéteményese.

Közélet

Uj csapásokon — a központosítás felé.

Nem lehet ideálunk: az a lélekész, ki fehér hajjal, zöldes papi fővegben, kopott ruhában s zöld palástban jelenik meg; az a tanár, aki a vizet maga hordja a közkútról háztartásához; az a re-

formátus tanító, aki az államtól konvencióba kapott lisztet és zsírt maga cipeli haza; az elhanyagolt külsejű templom; a tisztítatlan és rosszul fűtött iskolák; ha a haladást mutató könyveket és szereket nem olvashatja és érzékelheti pap, tanár és tanító; az egyházunk ügyei iránt közönyös egyháztag.

*

Kuyper Ábrahám, holland református teológus és kiváló államférfi, a múlt század alkonyán (1898) Amerika egyik egyetemén felolvasásokat tartva, az utolsóban a jövőt illetően így nyilatkozott: „Ha nem megyek is el addig az állításig, hogy mi már az általános tönkretetés szélén állunk, annyi mégis bizonyos, hogy a jelek vészjóslók.”¹ S ugyanekkor mondotta Ausztriáról, — melybe bizonyosan Magyarországot is beleértette —, hogy 1866 óta viszonylag mindig süllyedt s a mostani császár halálával felbomlás és összeomlás fenyegeti.² Mindkét jóslata beteljesedett. A vészjósló jelek a négy és fél éven át tartott világháborúban sűrűsödtek össze; e világháborúnak és Ausztria császára halálának következményeként pedig Ausztria csakugyan felbomlott és összeomlott. S annál a „szerencsétlen összeházasítatás”-nál (Széchenyi) fogva, melyben Ausztriával négyszáz éven át voltunk, elvesztettük a háborút mi is, magyarok, de aztán mi is — magyar kálvinisták. Összeomlottunk a nemzettel mi is. Aktív veszteségeink halottakban (kb. 600,000 fő) — a rokkantak megcsökkent munka- és családfenntartó erejében; passzív veszteségeink a négy év alatt elmaradt születésekből (kb. 1.200,000 ember) nekünk is nagyok. Nemzetünk és egyházunk történelmének emez új korszakában, — melyet, Magyarország öt részre osztása s előbb fegyvertelenné és szegénnyé, aztán függetlenné tétele korának nevezhet a politikai, a megpróbáltatás és kétségek korának pedig az egyháztörténelem —, szükséges számot vetnünk nekünk is magunkkal s megvizsgálunk azt, hogy: I. Mennyien maradtunk és mennyi intézményünk van? II. Mennyi a szükségletünk intézményeink fenntartására? III. A fedezet forrásait hol keressük s találhatnók meg? Mennyi szükségletünkre van pozitív fedezet a) földbirtokból, b) tőkék, c) és alapítványok kamataiból, d) épületek, (lakáshelyiségek, boltok s más épületek) béreiből? V. Amennyi szükségletünkre pedig nincs pozitív fedezet, honnan vegyük? a) Külföldi hitsorsosaink (angol, holland, német) segélyakciótól reméljük-e? b) Amerikába szakadt véreink ellenérték nélkül, vagy ellenérték (énekes könyv) fejében adandó dollárjaitól-e? c) vagy pedig itthon az állam évi dotációjától, d) vagy az 1848. XX. t.-c. alapján végkielégítést kérjünk a nemzettől egyszersmindenkorra? e) vagy végül a szükség mértékéig magunkat adóztassuk-e meg?

¹ Dr. Kuyper Ábrahám: A kálvinizmus lényege. Ford. Bpest, 1914. 225 l.

² U. o. 245 lap.

I. A háború előtti 2.765,737 református lélek-ből a meg csonkított Magyarországon él 1.799,762 lélek,³ amely lélekszám azonban kb. 80,000 lélekkel több lehet ma, mert a Romániából (135,900 lélek), Csehországból (56,667 lélek) és Jugoszláviából (37,456 lélek) kiüldözött 230,023 magyarból⁴ nagyon sok lehet a magyarságáért száműzött kálvinista. Ennélfogva az egész magyar reformátusságból itt élőknek még 1920-ban megállapított 61·3 %-a növekszik, de nő az ország népességéhez viszonyított arányszámuk is 21·64 %-tól felfelé egy kicsit. S míg a háború előtt ez utóbbi szám 14·6 % volt, most az ország népességének egyötödét meghaladja a számunk a 16.057,000 katasztrális hold területű kis Magyarországon élő 8.000,000 lélek között. Megmaradt intézményeink és ezeknek szükséglete pedig, alapul véve a 46—1916. sz. konventi határozatot és sok tekintetben az ennek alapján készített számítást,⁵ de természetesen jelenlegi állapotunkra vonatkoztatva és a központosítási tervre is tekintettel, a következő volna:

A) Egyetemes egyházi szükséglet:

1. Konventi (központi) igazg. 1200 q búza ára.
 2. Nyugdíjintézet 800 q búza ára.
 3. Két középiskolai felügyelő⁶ 18 fiú- és 4 leányközépiskola felügyeletére, egyik Budapest, a másik Debreczen székhellyel à 120 q⁷ 240 q búza ára.⁸
 4. Egy tanító, tanítónőképző és polgári iskolákra felügyelő 110 q búza ára.⁹
 5. Négy középiskolai felügyelő 1 à 110 q, 3 à 100 q 410 q búza ára.⁹
 6. Egy gazdasági főtanácsos az egyetemes egyház jószágainak kormányzására (bonorum director) 60 q búza ára és az évi tiszta haszonnak 0·25 %-a.
- 1—6. összesen 2820 q búza ára.

B) Egyházkerületi szükséglet:

1. 4 theologia húsz tanárának fizetése à 120 q 2400 q búza ára.
2. 3 jogakadémia tizenöt tanárának fizetése à 120 q 1800 q búza ára.
3. 18 fiú gimnázium 274 tanárának fizetése 18 ig. à 5 q = 90 q, 91 tan. à 110 q = 10,010 q, 91 tan. à 100 q = 9100 q, 92 tan. à 85 q = 7820 q 26,020 q búza ára.
4. 4 leánygimnázium 56 tan. fizetése 4 ig. à 5 q = 20 q, 16 tan. à 110 q = 1820 q, 16 tan. à 100 q = 1600 q, 24 tan. à 85 q = 2040 q 5480 q búza ára.

³ Erdős Károly: Az én vallásom. Debreczen, 1922. 122—123 l.

⁴ A magyar kormánynak a genuai konferencia (1922 ápr.) elé terjesztett memorandumuma szerint.

⁵ Közölve a „Lelkészegyesület” 1919 febr. 15-iki 7 számában.

⁶ 1919-iki számításban a tiszántúli középisk. felügyelő sincs felvéve. 2-öt vettünk fel a zsinat iskolaügyi bizottságának indoklására és javaslatára. Lásd a zsinat 12-ik számú irományának 3, 4 és 6-ik lapját.

⁷ Theol. tanári javadalom

⁸ Úti számlájukat az egyetemes konvent fizeti.

5. 2 tanítóképző 22 tanárának fizetése 2 ig. à 5 q = 10 q, 7 tan. à 110 q = 770 q, 7 tan. à 100 q = 700 q, 8 tan. à 85 q = 680 q 2160 q búza ára.

6. 3 tanítóképző 25 tanárának fizetése 3 ig. à 5 q = 15 q, 8 tan. à 110 q = 880 q, 8 tan. à 100 q = 800 q, 9 tan. à 85 q = 765 q 2460 q búza ára.

7. 2 polgári fiúiskola 12 tanárának fizetése 2 ig. à 4 q = 8 q, 4 tan. à 90 q = 360 q, 4 tan. à 80 q = 320 q, 4 tan. à 70 q = 280 q 868 q búza ára.

8. 5 polgári leányiskola 30 tanárának fizetése 5 ig. à 4 q = 20 q, 10 tan. à 90 q = 900 q, 10 tan. à 80 q = 800 q, 10 tan. à 70 q = 700 q 2420 q búza ára.

9. 2 árvaház nyolc személyzetének és 64 növendékének fizetése és ellátása 504 q búza ára.

10. 1—9. alattiak épületeinek fenntartása à 0·5 q 41 q búza ára.

11. 1—8. alatti, összesen 42 intézet könyv és szertáraitra à 20 q 840 q búza ára.

12. 4 püspök fizetése 2 à 60 q¹⁰ 2 à 40 q 200 q búza ára.¹⁰

13. 4 főgondnok iroda- és útiátalánya à 10 q 40 q búza ára.

14. 8 egyházkerületi főjegyző à 5 q 40 q búza ára.

15. 4 püspöki titkár à 110 q 440 q búza ára.

16. 4 egyházkerületi pénztárnok és ellenőr à 110 q 880 q búza ára.

17. 4 egyházkerület közig. költsége à 100 q 400 q búza ára.

18. 4 egyházkerületi gazdasági tanácsos à 40 q 160 q búza ára és a kerületben levő gazdaságokban elért évi tiszta haszonnak 1 %-a.

1—18. összesen 47,153 q búza ára.

C) Egyházmegyei szükséglet:

1. 34 (?) esperes tiszteletdíja à 20 q 720 q búza ára.
 2. 34 (?) egyházmegyei gondnok irodai- és úti átalánya à 4 q 136 q búza ára.
 3. 34 (?) lelkészi jegyző à 3 q 102 q búza ára.
 4. 34 (?) világi jegyző à 3 q 102 q búza ára.
 5. 34 (?) pénztárnok à 3 q 102 q búza ára.
 6. 34 (?) ellenőr à 2 q 68 q búza ára.
 7. 34 (?) levéltárnok (levéltár esperesi irodában) = q búza ára.
 8. 34 (?) egyhm. gazdasági tanácsos à 20 q 680 q búza ára.
 9. 34 (?) egyházmegye igazg. költsége 10 egyh. à 35 q = 350 q, 10 egyhm. à 25 q = 250 q, 14 egyhm. à 20 q = 280 q 880 q búza ára.
- 1—9. összesen 2690 q búza ára.

Dr. Nagy István.

(Folytatjuk.)

⁹ A szolgálatát tekintve a legidősebb és a dunamelléki püspök.

¹⁰ És rendes lelkészi javadalmuk.

Halottaink

Szigethy Elek 1850—1922.

Folyó évi április hó 22-én református egyházunk ismét egy hűséges lelkipásztort veszítette el. Szigethy Elek, a biharkeresztesi egyháznak buzgó apostoli lelkű lelkipásztora, a bihari egyházmegegyének éveken át ékes tollú jegyzője, majd tanácsbírája két hónapi súlyos szenvedés után nyugalomra tért. Született az 1850. évben, Bihartordán. Középkorait s a theologiai tanfolyamot a debreczeni főiskolában elvégezvén, a békési református egyházba ment segédlelkésznek, a nagynevű Hajnal Ábel békésbányai esperes mellé. Pár évi kápláni működés után a végvári (akkor még Rittberg) egyház hívta meg lelkipásztorául, de már 1880-ban Zsákán találjuk, honnan 10 évi működése után, 1891-ben Biharkeresztesre távozott. Harmincegy évig hirdette itt az evangéliumot s működése által felvirágoztatta egyházát s híveinek koporsója és sírja mellett gyászoló serege szép tanújelét adta iránta érzett halálának, mert alig maradt el valaki a 72 éves lelkipásztor temetéséről. Hosszú élettel áldotta meg az Úr; erős szervezetével, ékes szólásával majdnem félszázadon át működött a lelkész pályán. Feleségének 2 évvel bekövetkezett halála megtörte az övének élő nemes szívet s a bánat és szenvedés sirba döntötték a hatalmas termetet. Egy különböző téren egyiránt munkástársunkat temetjük, kinek végtisztességtételén népes családján s egyházának tagjain kívül a biharmegyei közigazgatás tisztviselői, a vidék előkelő lakosai vallás-különbség nélkül nagy számmal jelentek meg.

Áldás és béke porai felett!

B—t.

Kiss Andor debreczeni segédlelkész, életének 25-ik évében, folyó hó 7-én váratlanul elhunyt. A korán távozott tehetséges ifjú a debreczeni és kolozsvári theológiáknak volt jeles növendéke, majd Debreczennek egyik kedvelt segédlelkésze. Temetésén, ahol főnöke, Dr. Révész Imre vett tőle búcsút, megjelentek az egyetemi hallgatók is, mert az orvostudományi karnak buzgó növendéke volt. Elhunytát édes anyja, özv. Kiss Bertalanné, testvérei, rokonai és ismerősei gyászolják.

Legyen áldott emlékezetük!

Különfélék

A debreczeni kollégiumi kántus a sárospataki főiskolai kórus közreműködésével május hó 25-én, este 8 órai kezdettel, az „Arany Bika” dísztermében jótékony célú, zártkörű, hangversennyel egybekötött táncestélyt rendez. A két régi híres egyesület, Sárospatak és Debreczen találkozása kultur eseményt jelent. Az izlésesen összeállított műsor s a kitűnőnek ígérkező estély iránti érdeklődés a teljes sikert biztosítja. Mindazok, akik vidékről részt óhajtanak venni az estélyen, jegy iránti igényeiket május 20-ig közöljék Zámory Sándor kollégiumi széniorral.

A kollégiumi igazgatóság bizodalommal kéri azokat az egyházakat, amelyek a ránk következő pünkösztől ünnepekre legátust nem kérnek, hogy eb-

beli szándékukat folyó hó 20-ig feltétlenül tudásák vele.

Szegedi Kiss István halálának emlékére mély hatású ünnepélyt rendezett a Hittanszaki Önképző Társulat, a kollégium dísztermében. A kántus gyönyörű éneke után Dr. Lencz Géza mondotta el azt a megkapó és fordulatos megnyitó beszédet, amelyet lapunk vezető helyén közlünk. Hatásos volt Peleskey Sándor 4. th. szavalata Szegedről s tanulságos volt Ury Ferenc 4. th. szabad előadása Szegedi Kiss István életéről és munkásságáról, mely a nagy és tudós reformátort élénk vonásokkal rajzolta a hallgatóság elé. A műsornak újdonságára és hatására tekintettel is igen értékes száma az a dramollette volt, amelyet Koroknay István Gábor 2. th. írott erre az alkalomra. A drámai jelenetek egy felvonás keretében a Szegedi Kiss István kiszabadításának körülményeit mutatták be. A szereplők: Csatary Margit 4. bh., Csernyi Zoltán, Daróczy Sándor, Pethő Károly 4. th.-k, Jenel József 2. g. teljes odaadással és lélekkel játszottak, fényes sikert érve el. A hallgatóság percekig nem tudott szabadulni a hatástól és tapsolt a most bemutatkozó tehetséges szerzőnek. Szaboleska Mihály Szegedi Kiss István c. költeményének Boda Ferenc 1. th. által átértzett előadása és a kántus szép éneke rekesztette be a jól sikerült ünnepélyt.

Iskolalátogatás. Dr. Veress István, a debreczeni református tanítóképző érdemes igazgatója, a református polgári iskolák egyházkerületi szakfelügyelője, folyó hó 8-án és 9-én végezte ez évi hivatalos látogatását a berettyóújfalui református polgári leányiskolában. A látogatás után a tanártestülettel rendkívüli tanári értekezletet tartott, melyen az intézet fejlődését méltatva, elismerésének adott kifejezést. Felhívjuk erre a fejlődő református polgári leányiskolára az egész tiszántúli egyházkerület szíves figyelmét és mindazokét, akik Berettyóújfaluban vagy a környékén laknak, leánygyermekük sikeres továbbképezhetése céljából.

A lelkészi özvegyek és árvák felsegélyezésére hozzám a csonka nagyszalontai egyházmegyéből a következő összegek küldettek: Szabó István geszti lelkész 1000 K, Perek István kőrösnagyharsányi lelkész 1000 K, Zsadányi református egyház 1000 K, Bay József zsadányi lelkész 500 K, Kolumbán Áron kötegyáni lelkész 1000 K, G. Kiss Gyula sarkadkeresztúri lelkész 1000 K, Nagy Imre biharugrai lelkész 500 K. Összesen 6000 K, mely összeget a főtiszteletű református egyetemes konventnek mai napon postautalványon elküldöttem. Biharugra, 1922 május hó 3-án. Nagy Imre, református lelkész, t. gyámintézeti pénztárnok.

Sajtóhiba-igazítás. Lapunk 17-ik számában a generális visitációról szóló közleményben a 133-ik oldalon, első hasáb 14-ik sorban „levelezés” helyett „levezetés” olvasandó.

Hivatalos Értesítés

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.
1328—1922. szám.

Valamennyi iskola igazgatóságának.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi április hó 24-én 45,792. szám alatt az amerikai Vöröskereszt, Faluszövetség és az Orszá-

gos Stefánia-Szövetség által együttesen rendezendő tárgysorsjátéknak az iskolában való népszerűsítése tárgyában kiadott körrendeletét alább közlöm.

Debreczen, 1922. évi május hó 8.

Kiss Ferenc,
püspök helyettes

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől.

45,792—1922. K. p. ü. o. szám.

A hazai tanárságnak és tanítóságnak.

Valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltség vezetőjének, valamennyi tankerületi kir. főigazgatóságnak, a tanítóképzőintézeti kir. főigazgatóságnak, a felső kereskedelmi iskolák kir. főigazgatóságának.

Hazánk különböző városaiban 55 anya- és csecsemő gondozói intézet fejt ki a nemes cél érdekében áldásos munkásságot. Az intézetek fenntartási költségeit ez évi június haváig az amerikai Vöröskereszt fedezi, rövid idő múlva azonban ez a kötelesség a magyar államra és társadalomra hárul.

Ezeknek az intézeteknek további fennmaradását van hivatva az a tárgysorsjáték elősegíteni, amelyet a m. kir. pénzügyminiszter úr engedélyével az Amerikai Vöröskereszt Akció magyarországi bizottsága, a Faluszövetség és az Országos Stefánia Szövetség együttesen rendez. A sorsjáték vezetősége a 10 K-ba kerülő sorsjegyek terjesztésével nemcsak anyagi erejét óhajtja növelni, hanem a csinos kiállítású sorsjegyekkel egyszersmind a közönség legszélesebb rétegeinek érdeklődését is igyekszik ráterelni vidéki kiállításainak látogatására, továbbá az anya- és csecsemővédelem jelentőségének és feladatainak felismerésére.

Mindhogy ennek az ügynek nemzetünk egész jövőjére kiható nagy fontosságát elsősorban az iskola tudja értékelni, az akció vezetősége céljának elérésére a hazai tanárságot és tanítóságot is igénybe óhajtja venni. Megengedem azért, hogy a kérdéses sorsjegyek valamennyi rendelkezésem és vezetésem alatt álló s különböző fokozatú iskolában árusíttassanak. Hasonló intézkedések megtétele végett egyszersmind az egyházi főhatóságokat is megkerestem.

Budapest, 1922. évi április hó 24-én.

Vass.

1453—1922. szám.

Valamennyi középiskola tekintetes igazgatóságának

További megfelelő eljárás végett alább közlöm a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak folyó évi április 29-én 44,934. szám alatt kelt leiratát.

Debreczen, 1922. évi május hó 11.

Kiss Ferenc,
püspök helyettes.

M. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium.

44,934—1922. V. ü. o. szám.

A Magyar Gyermektanulmányi Társaság, Budapest, VIII. ker. Üllői-út 16/b, a folyó év június havában a „Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület”

Erzsébet-téri épületében „A tehetséges gyermekek rajzkiállítására” címen kiállítást rendez.

Ezzel összefüggésben felhívom az Igazgatóságot, hogy a vezetése alatt álló iskola rajztanításával, illetőleg rajztanáraival közölje a következőket: Az intézet I—VI. osztályának önként jelentkező tanulóiból rajzoltassák lehetőleg a rendes rajzórán a következő témákat:

1. Irodalmi és történelmi témák.

a) Fiúiskolára tekintettel: *Toldi küzdelme a farkasokkal* (5. ének).

b) Leányiskolára tekintettel: *Arany János „Családi kör”* című költeményének valamelyik jelenete vagy *„Családi élet karácsony estéjén”*.

A tanulók a témák közül szabadon választhatnak.

2. Technikai tervezet.

a) Fiúiskolára tekintettel: *Papirdoboz színes díszítése* (a dobozt a gyermekek maguk is készíthetik.)

b) Leányiskolára tekintettel: *„Meghívó”* valamely ünnepi alkalomra (pl. iskolaünnepélyre) vagy családi alkalomra (pl. karácsony estéjére).

3. Természetből vett téma; egy mesterséges vagy természeti tárgy vagy tájék perspektivikus rajza.

4. Szabad (tetszés szerinti) téma.

Egyéb tudnivalók:

1. Egy-egy rajzra legfeljebb egy óra szentelhető.
2. Minden egyes rajz lehetőleg egynegyed íves kb. 22×32 cm. papíron készüljön és a következő pontos adatokkal látandó el:

- A rajz témája.
- A tanuló neve.
- A tanuló születésének pontos ideje és helye.
- Iskola és osztály.
- A tanuló lakása.
- A szülők foglalkozása.

A használandó papír ne legyen drága, a célnak akár a fehér csomagoló papír matt oldala is megfelel.

3. A rajzok lehetőleg színesek legyenek.

4. Semmi esetre sem használható olyan rajz, amelyre nézve a szaktanár nem győződött meg, hogy maga a gyermek rajzolta.

5. A gyermekek a rajzokat teljesen egyedül készítsék; még egymás eszméit, megoldási módját se leshessék el; tehát a szaktanár csak arra szorítkozzék, hogy a rajz megkezdése előtt szavakkal minél világosabban idézze a témát a gyermek fantáziája elé; a rajz megkezdése után azonban semmiféle segítséget vagy külső befolyást ne gyakoroljon s ne engedjen meg.

6. Általában azok a tanulók vegyenek részt a rajzkisérletben, akik már elmúltak 9 évesek, de még nincsenek 17 évesek, vagyis 9—16 éves korúak.

7. A szaktanár a rajzok közül azokat, amelyek tehetségre vallanak, válassza ki és csak azoknak a gyermekeknek 4—4 munkáját küldje el, akik véleménye szerint tehetségesek. A kiválasztott 4—4 rajz akkor is elküldendő, ha az illető tanulók nem mutatnak minden irányban egyenlő tehetséget.

8. Amennyiben az illető rajzban tehetséges tanuló nem vásárolhatná meg a rajzpapírt, ceruzát, az iskola segélyegylete legyen segítségére.

9. A Társaság kéri a szaktanár olvasható alá-

írását a gyűjtemény minden egyes lapjára és azoknak az iskola bélyegével való ellátását.

10. A kiállítás június elején nyílik meg, a ki-válogatott rajzok legkésőbb 1922. évi május 20-ig — Gáspár Dezső tanár úrnak, a rendező bizottság titkárának címére, a budapesti Német-utcai polgári fiú iskolába (VIII., Német-u. 44.) küldendő el. Budapest, 1922. évi április hó 29-én.

A miniszter rendeletéből:

Olvashatatlan aláírás
ügyosztályfőnök.

1447—1922.

Pályázat.

A békésbánati egyházmegyébe bekebelezett s nyugdíjazás folytán megüresedett füzesgyarmati református egyház lelkészi állására pályázatot hirdetek.

Javadalom:

1. Lakás kerttel természetben, háztisztítás, ké-ménykotrás.
2. Kézpénz 400, azaz négyszáz korona az egy-ház pénztárából, évnegyedenkénti előleges részle-tekben.
3. 40 mm. 95 kg. búza.
4. 31 mm. 50 kg. árpa.
5. Kettő öl kemény tűzifa (egy öl 35.4 mm.).
6. Stóla az egyházi felső hatóságok rendelete szerint.

7. Egy egész telek föld, az utána járó legelő il-letőséggel, melyet maga munkáltat, a földadót — mint tulajdonos — az egyház fizeti. Tagosítás foly-tán e papi illetmény föld 86 kat. hold és 1289 négy-szögöl.

8. Állandó káplántartás. A segédlelkész java-dalmazására 1000, az egyezer koronát az egyház fizeti. Az ezen felüli esetleges költség a rendes lel-készt terheli.

A pályázati kérvények kellően felszerelve Har-sányi Pál esperes címére, Gyoma (Békés megye) küldendők. Az állás a választás jogérvényes be-fejezése után azonnal elfoglalandó.

Pályázati határidő: június 4.

A megválasztott lelkész a nyugdíjazott lelkész-nek beruházásokért 8000, azaz nyolcezer koronát tartozik fizetni. A füzesgyarmati presbiterium 14—1921., a békésbánati egyházmegye 121—1921. és a tiszántúli egyházkerület 574—1921. számú határo-zata szerint a nyugdíjazott lelkész haláláig e fenti lelkészi javadalomból fog kapni évenként 25 mm. búzát és 15 mm. árpát, mely illetmény Kovács Ká-roly nyugdíjazott lelkész úr halála után még egy évig özvegyének is kiszolgáltatandó.

Azon pályázók, kik pályázati okmányaik aján-lott visszaküldését óhajtják, szíveskedjenek az eh-hez szükséges postabélyeget kérvényeikhez mellé-kelni.

Debreczen, 1922 május hó 12.

Kiss Ferenc,
püspök helyettes.

KONFIRMÁCIÓI AJÁNDÉK!

Most jelent meg dr. Erdős Károly

AZ ÉN VALLÁSOM

című könyve, amely a református vallás multját, jelentőségét, hittanát és erkölcsanát, a kálvinizmusnak a magyar nemzetre gyakorolt hatását és jelenlegi helyzetét adja élvezetes, gyönyörködtető és tanulságos formá-ban. A könyv 128 lap terjedelmű 32.-rét formában. ♡♡♡♡♡♡♡♡♡♡

Minden 10-re 1 ingyen példányt adunk.

Legalkalmasabb ajándék minden református egyháztagnak részére bármely alkalomból.

Ára bőrutánzatú papirkötésben, arany nyomással 20 K
Egészvásznon kötésben, arany nyomással 25 K

Kiadja a „MÉLIUSZ” KÖNYVKERESKEDÉS DEBRECZEN.

Konfirmációi előkészületre nélkülözhetetlen

A DEBRECZENI KONFIRMÁCIÓI KIS KÁTÉ.

Írta: Nagy István, debreczeni református vallásitanító-lelkész. A mű gyakorlati értékét bizonyítja az, hogy az első kiadás rövid néhány hónap alatt elfogyott. Az ország minden részében nagy sikerrel használják. Terjedelme 16 nyomtatott oldal. — Ára példányonként 5 korona, 10 száza-lék árengedménnyel, vagy minden 10 példányra egy ingyen példánnyal. ♡♡♡♡♡♡♡♡♡♡

Különösen ajánljuk már a múlt évben nagy feltűnést keltett szép, csinos és ízléses, kéknymású, bibliai mondásokkal ellátott **Konfirmációi emléklapot,** melynek ára darabonként K 1.80 és 100 drb rendelésnél K 160.—.

Konfirmáltak anyakönyvi íve. Egy ívre 64 név megy. Ára ívenként 5.— korona.

Megrendelhetők a kiadónál: „MÉLIUSZ” Debreczen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházker. könyvkereskedésében Debreczen, Ferenc József-utca (Piac-utca) 26. szám.